

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11" มีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย และสรุปผลการวิจัยโดยสรุปดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11
2. เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการและครูภาษาไทยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11 โดยตัวอย่างประชากรสำหรับการสัมภาษณ์เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ จำนวน 77 คน และกลุ่มตัวอย่างประชากรสำหรับการตอบแบบสอบถามเป็นครูภาษาไทย จำนวน 231 คน จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แต่ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้จากตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ จำนวน 77 คน และครูภาษาไทย จำนวน 211 คน รวมทั้งสิ้น 288 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจากหนังสือ เอกสาร วารสาร หลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ และครูภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสอบถาม สำหรับแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ส่วนแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนเช่นเดียวกัน ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างและแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจพิจารณาความตรง (Content Validity) นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วนำเครื่องมือทั้ง 2 ชนิด ไปทดลองใช้กับผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ จำนวน 10 คน และครูภาษาไทย จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรจริง นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับตัวอย่างประชากร โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูภาษาไทยที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์และเก็บรวบรวมด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์คืนจากครูภาษาไทย จำนวน 211 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.3 สำหรับการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีทางสถิติ ดังนี้

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1 สภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 สภาพการเรียนการสอนภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนตอนที่ 2 ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย วิเคราะห์ด้วยการหาค่า

มัถิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่ามัถิมเลขคณิตรวม (Pooled Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม (Pooled Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Science - X) จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่เป็นชาย อายุระหว่าง 36-40 ปี มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการเป็นเวลา 1 - 5 ปี และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม สัมมนาด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับผู้ที่เคยเข้ารับการอบรม สัมมนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมาแล้วนั้น ส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรม สัมมนาจำนวน 1 ครั้ง

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

1. สภาพการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครุภาษาไทยมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดี ส่วนการดำเนินการด้านการใช้หลักสูตรพบว่า ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการในการสนับสนุนให้ครุภาษาไทยได้เข้าร่วมประชุมสัมมนาการใช้หลักสูตร จัดหาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร และจัดให้มีกรณีศึกษาใน ตามลำดับ ส่วนการดำเนินการด้าน

การใช้หลักสูตรที่พบเป็นส่วนน้อย ได้แก่ การเชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร จัดให้มีการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา และจัดประชุมปฏิบัติการให้ ครูจัดทำแผนการสอน

เอกสารประกอบหลักสูตรที่พบที่มีการจัดหามาบริการแก่ครูภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ หนังสือเรียน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และคู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนเอกสารประกอบ หลักสูตรที่พบที่มีการจัดหามาบริการเป็นจำนวนน้อย ได้แก่ ใบความรู้ แบบฝึกทักษะ และแบบฝึกหัด

เอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ หนังสือเรียน แผนการสอนรายวิชา และคู่มือครูประกอบการสอน ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตรที่พบที่ครู ภาษาไทยใช้กันเป็นส่วนน้อย ได้แก่ ใบความรู้ แบบฝึกทักษะ และคู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

2. สภาพการใช้วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีการที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ใช้ในการสนับสนุนให้ครูภาษาไทยใช้วิธี สอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการจัด ห้องเรียนที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนภาษาไทย จัดหาเอกสารความรู้เกี่ยวกับวิธี สอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครูภาษาไทยได้ศึกษา และการให้คำปรึกษา แนะนำ ในการใช้วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่วนวิธีการที่ใช้กันเป็นส่วน น้อย ได้แก่ การจัดให้มีการสาธิตการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ การเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียน และให้คำแนะนำการสอน และการจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการใช้วิธีสอนและ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม

เทคนิคหรือวิธีสอนที่แนะนำหรือสนับสนุนให้ครูภาษาไทยใช้ในการเรียนการสอนเป็นส่วน ใหญ่ ได้แก่ การแบ่งกลุ่มทำงาน การบรรยาย และการทำงานรายบุคคล ส่วนเทคนิคหรือวิธีสอน แนะนำหรือสนับสนุนให้ครูใช้เป็นส่วนน้อย ได้แก่ การใช้บทเรียนสำเร็จรูป การสาธิต และการ ใช้เพลงประกอบการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การให้นักเรียนทำ แบบฝึกหัดเมื่อจบบทเรียน ครูอธิบายบทเรียนแล้วให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติม และครูอธิบายตาม

เนื้อหาในหนังสือเรียน ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยที่จัดกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การให้นักเรียนจดตามคำบรรยายของครู ครูให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นหลังจบบทเรียน และให้นักเรียนอ่านบทเรียนล่วงหน้าแล้วครูอธิบายประกอบ

3. สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอน

วิธีการที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ใช้ในการสนับสนุนให้ครูภาษาไทยได้ใช้สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูภาษาไทยเข้ารับการอบรม สัมมนาด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาหรือจัดทำสื่อการเรียนการสอน และการจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการใช้ ส่วนวิธีการที่ใช้กันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การเชิญผู้เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์ มาให้คำแนะนำในการใช้และการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การจัดเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ความสะดวกแก่ครู และการให้คำปรึกษา แนะนำในการเลือกสื่อที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อการเรียนการสอน

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน ที่ได้จัดหามาเพื่อบริการแก่ครูภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ บัตรคำและแถบประโยค และเทปบันทึกเสียง ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่ได้จัดหามาบริการเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ภาพยนตร์ หุ่นจำลองและของจริง และวีดิทัศน์

สื่อการเรียนการสอนที่ครูภาษาไทยส่วนใหญ่นำมาใช้ในห้องเรียน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เทปบันทึกเสียง และบัตรคำ แถบประโยค ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ภาพยนตร์ หุ่นจำลองและของจริง และเครื่องฉายสไลด์

วิธีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ปฏิบัติกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การจัดซื้อวัสดุมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน การจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนด้วยเงินบำรุงการศึกษา และการจัดหาเงินงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ส่วนวิธีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ปฏิบัติกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การผลิตใช้ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียน การได้รับจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือจัดทำ

4. สภาพการวัดและการประเมินผลการเรียน

วิธีการที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ใช้ในการส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่ การจัดทำตารางหรือเอกสารความรู้ด้านการวัดและประเมินผลให้ครูได้ศึกษา การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และการให้ความช่วยเหลือครูภาษาไทยในการสร้างข้อสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนวิธีการที่พบว่าปฏิบัติกันเป็นส่วนน้อย ได้แก่ การจัดให้มีการวิเคราะห์ข้อสอบ โรงเรียนจัดทำเอกสารความรู้ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อเผยแพร่ และโรงเรียนจัดหาข้อสอบมาตรฐานมาให้ครูใช้

ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนวิชาภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มโรงเรียน ส่วนผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลการเรียนเป็นส่วนน้อย ได้แก่ ครูแต่ละคนกำหนดเกณฑ์ของตนเอง หัวหน้าหมวดภาษาไทย และครูที่สอนรายวิชาเดียวกันเป็นผู้กำหนดเกณฑ์

วิธีการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนที่ครูภาษาส่วนใหญ่ไทยใช้ ได้แก่ การทดสอบย่อย การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด และการมอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าแล้วรายงานผลหน้าชั้น ส่วนวิธีการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนที่ครูภาษาไทยใช้กันเป็นส่วนน้อย ได้แก่ การให้นักเรียนทำกิจกรรม เช่น แสดงละคร จัดนิทรรศการ ให้นักเรียนอภิปรายความคิดเห็น และให้นักเรียนตอบคำถามปากเปล่า

5. สภาพการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยนั้น พบว่า มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกโรงเรียน ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นพบว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้าน การเป็นที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การให้บริการด้านวัสดุอุปกรณ์ และการวางแผนโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรร่วมกับครูภาษาไทย ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีส่วนร่วมเป็น

ส่วนน้อยในด้าน การเชิญวิทยากรมาให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเป็นวิทยากรให้กับกลุ่มสนใจ และการเป็นหัวหน้าโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน

หลักการที่ปฏิบัติกันเป็นส่วนใหญ่ในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนและดำเนินงานร่วมกัน ส่วนการวางแผนและดำเนินงานในรูปแบบอื่น ๆ พบว่า มีการปฏิบัติกันเป็นส่วนน้อย ซึ่งได้แก่ ครูเป็นผู้วางแผนและดำเนินกิจกรรมเอง ครูวางแผนแล้วให้นักเรียนดำเนินกิจกรรม และนักเรียนวางแผนและดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูภาษาไทยจัดกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันสุนทรภู่ การประกวดการเขียน เช่น เขียนกลอน คำขวัญ และการประกวดการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีการจัดกันเป็นส่วนน้อย ได้แก่ การจัดทำหนังสือหรือเอกสารเผยแพร่ การเชิญวิทยากรมาบรรยายหรือสาธิต และการจัดศึกษาออกสถานที่

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักเรียนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันสุนทรภู่ การประกวดการเขียน เช่น เขียนกลอน คำขวัญ และการประกวดการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักเรียนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นส่วนน้อย ได้แก่ การจัดทำหนังสือหรือเอกสารเผยแพร่ การเชิญวิทยากรมาบรรยายหรือสาธิต และการจัดศึกษาออกสถานที่

ช่วงเวลาที่ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในเทศกาลหรือวันสำคัญทางวรรณคดี เช่น วันสุนทรภู่ การจัดในคาบเรียน กิจกรรมตามตารางที่โรงเรียนกำหนด และการจัดในระหว่างพักกลางวัน ส่วนช่วงเวลาที่พบว่ามีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนน้อย ได้แก่ การจัดในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จัดในช่วงก่อนหรือหลังเลิกเรียน และจัดในเวลาเรียน

ส่วนที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามครูภาษาไทย ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูภาษาไทยส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุระหว่าง 31-35 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่มีวุฒิทางภาษาไทยแต่ได้รับมอบหมายให้สอน ได้สอนวิชาภาษาไทย ต่ำกว่า 10 คาบต่อสัปดาห์ และส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม สัมมนาด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นมาแล้ว จำนวนครั้งของการอบรม สัมมนาด้านการเรียนการสอนภาษาไทย คือ 1 ครั้ง

ตอนที่ 2 ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

1. ปัญหาการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

เมื่อพิจารณาปัญหาด้านการใช้หลักสูตรโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาด้านการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาด้านการใช้หลักสูตรที่ครูภาษาไทยประสบอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางภาษาไทยโดยตรง การไม่ได้รับการอบรมหรือสัมมนาด้านการใช้หลักสูตร และเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับเนื้อหาในหลักสูตร ส่วนปัญหาด้านการใช้หลักสูตรที่ครูภาษาไทยประสบอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะและประสบการณ์เดิมของนักเรียน จุดประสงค์ของหลักสูตรไม่มีความชัดเจนเพียงพอ และขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยทั้งจุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์รายวิชา

เมื่อพิจารณาปัญหาด้านการใช้เอกสารประกอบหลักสูตรโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขาดเอกสารประกอบหลักสูตร การขาดงบประมาณในการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร และการขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดทำเอกสารหรือใบความรู้ประกอบการเรียนการสอน ส่วนปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับน้อย ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรไม่สอดคล้อง

กับจุดประสงค์รายวิชา เนื้อหาของเอกสารประกอบหลักสูตรไม่มีความชัดเจนเพียงพอ และขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร และเมื่อพิจารณาปัญหาด้านการขาดแคลนเอกสารประกอบหลักสูตรพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ขาดหนังสือเรียน หนังสืออ่านนอกเวลา และแบบฝึกหัดวิชาภาษาไทย ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ขาดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และใบความรู้

2. ปัญหาการใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณาปัญหาการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ โดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับมาก ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้บทเรียนสำเร็จรูป และการใช้เพลงประกอบการสอน ส่วนปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับน้อย ได้แก่ การแบ่งกลุ่มทำงาน การสาธิต และการทำงานรายบุคคล

เมื่อพิจารณาปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนขาดความสนใจและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และเวลาเรียนไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับน้อย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ไม่เหมาะสมที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพื้นความรู้ ความสามารถของนักเรียนแตกต่างกัน

3. ปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณาปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบใน

ระดับมากที่สุด ได้แก่ การขาดงบประมาณในการจัดซื้อหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอน ส่วนปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับมาก ได้แก่ การขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน มีชั่วโมงสอนมากทำให้ไม่มีเวลาจัดทำสื่อการเรียนการสอน และขาดสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชาภาษาไทย และในส่วนปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับน้อย ได้แก่ ผู้บริหารไม่สนับสนุนให้มีการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณาปัญหาการขาดแคลนสื่อประเภทต่าง ๆ โดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับมากที่สุด ได้แก่ ขาดสื่อการเรียนการสอนประเภทภาพยนตร์ ส่วนสื่อการเรียนการสอนประเภทอื่น ๆ พบว่าครูภาษาไทยประสบปัญหาในระดับมากทุกประเภท

4. ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียน

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว พบว่าครูภาษาไทยประสบปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูมีความยุ่งยากในการสร้างเครื่องมือวัดผลให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อสอบ และมีความยุ่งยากในการเลือกใช้เครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับน้อย ได้แก่ ระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนไม่เหมาะสม นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียน และครูขาดความรู้ ความเข้าใจในวิธีการวัดผลตามระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียน

5. ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับมากที่สุด ได้แก่ การขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ขาดวัสดุ

อุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และขาดบุคลากรที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับน้อย ได้แก่ นักเรียนไม่ให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร และขาดบุคลากรที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เมื่อพิจารณาปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทต่าง ๆ โดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับมาก ได้แก่ การจัดท้าวารสารหรือเอกสารเผยแพร่ การเชิญวิทยากรมาบรรยายหรือสาธิต และการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น การแสดงเพลงพื้นบ้าน ส่วนปัญหาที่พบว่าครูภาษาไทยประสบในระดับน้อย ได้แก่ การแข่งขันตอบปัญหาวิชาภาษาไทย การประกวดการเขียน เช่น เขียนกลอน คำขวัญ และการประกวดการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง

ตอนที่ 3 สรุปปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

เมื่อพิจารณาปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยทุกด้าน โดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาการขาดสื่อการเรียนการสอน ปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอน ปัญหาการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาทั่วไปในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแต่ละประเภท ปัญหาที่ครูภาษาไทยประสบในระดับน้อย ได้แก่ ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียน ปัญหาการใช้วิธีสอน และปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11 นี้ ผู้วิจัยยึดผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นข้อมูลที่ใช้ในการอภิปราย โดยแยกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

1. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

จากการวิจัยพบว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเนา เนื้อทอง (2533:202) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศชายจะมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานในโรงเรียนในชนบทสูงกว่าเพศหญิง เช่น การเดินทางไปติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน โรงเรียนกับที่ว่าการอำเภอหรือจังหวัด ซึ่งต้องอาศัยรถจักรยานยนต์เป็นหลัก ส่วนที่พบว่า อายุของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 36-40 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่อยู่ในช่วงของวัยทำงานและมีประสบการณ์ในการทำงาน สามารถนำประสบการณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการได้เป็นอย่างดี มีความพร้อมทางด้านคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผลให้ประสบความสำเร็จในการทำงานมากยิ่งขึ้น ดังที่ทวี เรืองสุวรรณ (2528:บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารที่มีคุณวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีหรือสูงกว่าประสบปัญหาการบริหารงานวิชาการน้อยกว่าผู้บริหารที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการเป็นเวลา 1-5 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่งเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2533 ที่ผ่านมา จึงทำให้ประสบการณ์ด้านการบริหารงานของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการอยู่ในช่วงเวลา 1-5 ปีเป็นส่วนใหญ่ และจากผลการวิจัยที่พบว่า

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม สัมมนาด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลรัตน์ ต๊ะปิ่นตา (2524:116) ที่พบว่าผู้บริหารไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินการอบรม สัมมนาทางวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดส่งบุคลากรให้ได้เข้ารับการอบรม สัมมนาอย่างทั่วถึง และอีกประการหนึ่งหมวดวิชาภาษาไทยเป็นเพียงหมวดวิชาหนึ่งในจำนวนหลายหมวดวิชาที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ดังนั้นการเข้ารับการอบรม สัมมนาเฉพาะวิชาภาษาไทยจึงพบว่ามีอยู่เป็นส่วนน้อย

2. ครูภาษาไทย

จากการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525:96) จิรภา ลิ้มป์เลิศเสถียร (2528:95) พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:132) เชาวน์ สุรินทร์ (2532:10) และนฤมล สนั่นเครื่อง (2532:115) ส่วนจำนวนคาบที่สอนนั้น พบว่าครูภาษาไทยส่วนใหญ่สอนวิชาภาษาไทยต่ำกว่า 10 คาบต่อสัปดาห์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐานมีจำนวนห้องเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพียงระดับชั้นละ 1-2 ห้องเรียน ประกอบกับระยะเวลาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณ 2-3 ปีเท่านั้น จึงเป็นผลให้คาบสอนของครูภาษาไทยมีจำนวนน้อยไปด้วย ส่วนการพบว่าครูภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางภาษาไทยแต่ได้รับมอบหมายให้สอนวิชาภาษาไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูภาษาไทยในโรงเรียนขยายการศึกษาระดับพื้นฐานนั้นแต่เดิมสอนระดับประถมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการบรรจุโดยไม่มีภาระวิชาเอกที่ตนสำเร็จมา ทำให้ไม่ได้สอนวิชาที่ตนได้รับวุฒิการศึกษามาโดยตรง และเกิดปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะดังกล่าว และจากผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม สัมมนาด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาแล้ว แสดงว่าถึงแม้ครูภาษาไทยไม่มีวุฒิทางภาษาไทยโดยเฉพาะ แต่ก็มีความตั้งใจที่จะเพิ่มสมรรถภาพทางการสอนของตนเองให้ดีขึ้น และแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเป็นอย่างมาก จึงได้จัดส่งครูภาษาไทยเข้ารับการอบรม สัมมนาทางการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อให้สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

1. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

1.1 สภาพการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรภา ลิ้มป์เลิศเสถียร (2528:11) พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:133) ที่พบว่าครูภาษาไทยเข้าใจหลักสูตร มีการดำเนินงานด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรและปฏิบัติตามหลักการด้านจุดประสงค์ได้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะครูภาษาไทยส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี เคยได้รับความรู้ด้านการใช้หลักสูตร ในระหว่างที่เรียนมาแล้ว ย่อมทราบถึงประโยชน์หรือความสำคัญของหลักสูตรต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ในด้านการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ครูภาษาไทยมีความรู้ ความเข้าใจ และใช้หลักสูตรได้อย่างเหมาะสม พบว่าผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ได้ดำเนินการด้านการจัดส่งครูเข้าร่วมประชุม สัมมนาด้านการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย ราษฎร์ศิริ (2524:114) สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525:101) จิรภา ลิ้มป์เลิศเสถียร (2528:101) อีระนุช ทิปะपाल (2531:70) จิตรพร รักษาผล (2533:92) และลำเนา เนื้อทอง (2533:206) ที่พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่สนับสนุนให้ครูภาษาไทยเข้าร่วมประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการใช้หลักสูตรและเป็นผู้ที่มีส่วนส่งเสริมให้ครูภาษาไทยได้ใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เนื่องจากครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุดในการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ด้านการใช้หลักสูตรให้กับครูภาษาไทย นับว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ส่วนผลการวิจัยที่พบว่าเอกสารประกอบหลักสูตรที่มีอยู่ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูภาษาไทยใช้กันเป็นส่วนใหญ่ นั้น ได้แก่ หนังสือเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วไลลักษณ์ วัฒนานนท์ (2528:56) ไพจิตร ดิลเสถียร (2530:98) ภาวิตา หาญวัฒนา (2530:123) จรรย์ เกษมสายชนม์ (2531:89)

สมาธิ เทียบทอง (2531:137) นฤมล สนั่นเครื่อง (2532:116) สำเนา เนื้อทอง (2533:201) และหทัยรัตน์ ทับพร (2534:136) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหนังสือเรียนประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระ กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ซึ่งให้ความสะดวกแก่ครูในการกำหนดแนวทางการสอน กำหนดเนื้อหา และขอบเขตการสอนได้เป็นอย่างดี อีกประการหนึ่ง ครูผู้สอนมักจะมีเชื่อมั่นว่าหนังสือเรียนซึ่งกรมวิชาการเป็นผู้ผลิตนั้นมีความถูกต้องเหมาะสมเป็นอย่างดีอยู่แล้ว ดังที่กรมสามัญศึกษา (2529:55) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเชื่อมั่นหนังสือที่เลือกใช้มากเกินไป ยึดเอาเนื้อหาและแบบฝึกหัดในหนังสือเรียนเป็นหลักสูตรซึ่งไม่ถูกต้อง บทบาทและหน้าที่ของครูอาจารย์ที่ต้องปรับให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรนั้น ผู้สอนต้องพิจารณาขอบข่ายของหลักสูตร เนื้อหาสาระและประสบการณ์บางส่วนในหนังสือเรียน คู่มือครู และแบบฝึกหัดจำเป็นต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2 ปัญหาการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมแล้วครูภาษาไทยประสบปัญหาด้านการใช้หลักสูตรในระดับน้อย ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:127) ที่พบว่า ครูภาษาไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรน้อยในทุกประเด็น ทั้งนี้อาจเป็นครูภาษาไทยส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรม สัมมนาด้านการใช้หลักสูตรมาแล้ว ย่อมมีความรู้ ความเข้าใจอย่างเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาหรือเกิดปัญหาในระดับน้อย และจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการได้ทราบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจด้านการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดีเช่นกัน และเมื่อได้พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาด้านการใช้หลักสูตรในระดับมาก ในเรื่อง การขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางภาษาไทยโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิบูลขวัญ ขวัญเมือง (2534:194) ที่พบว่าปัญหาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ บุคลากรไม่เพียงพอ จัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิ นอกจากนี้คณะกรรมการประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา (2535:9-10) ยังพบปัญหา บุคลากรไม่เพียงพอ และวุฒิสภาวิชาเอกไม่ตรงกับที่สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบรรจุครูเข้ารับราชการในสังกัดการประถมศึกษาชั้น ไม่ได้ระบุวิชาเอกโดยเฉพาะ และในระยะเริ่มของการดำเนินงานตาม

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ ยังไม่มีการบรรจุอัตรากำลังครูเพิ่มเติม จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดบุคลากรและสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาดังกล่าว ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาด้านการใช้เอกสารประกอบหลักสูตรในระดับมาก ในเรื่อง การขาดแคลนหนังสือเรียน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระนุช ทีปะपाल (2531:69) สุมาลี เกียรติทอง (2531:148) ยุพดี จันทร์ดวง (2533:142) และหทัยรัตน์ ทับพร (2534:126) ที่พบตรงกันว่า ครูภาษาไทยมีปัญหारेื่องการขาดหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้อจำกัดทางงบประมาณที่โรงเรียนได้รับในแต่ละปีมีจำนวนน้อย ในขณะที่โรงเรียนมีค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาอาคารสถานที่ การจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทำให้มีงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือเรียนไม่เพียงพอ อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการไม่อนุญาตให้สำนักพิมพ์เอกชนผลิตและจำหน่ายหนังสือเรียนภาษาไทย ในขณะที่การผลิตและจัดจำหน่ายขององค์การการค้าครูสภาไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ หรือการผลิตออกจำหน่ายล่าช้า ทำให้เกิดภาวะหนังสือเรียนขาดตลาด ซึ่งมักจะพบปัญหานี้อยู่เสมอในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

2. สภาพและปัญหาการใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 สภาพการใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า วิธีการที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ ได้ใช้ในการสนับสนุนให้ครูภาษาไทยใช้วิธีสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียน ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการจัดห้องเรียนที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สำเนา เนื้อทอง (2533:209) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้คำแนะนำแก่ครูภาษาไทยในด้านการจัดบรรยากาศในห้องเรียน โดยให้ครูตกแต่งห้องเรียนให้เหมาะสมกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย และจากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตการจัดห้องเรียน พบว่าส่วนใหญ่มีการจัดป้ายนิเทศที่เสริมความรู้ทางด้านภาษาไทยให้แก่นักเรียน มีมุมหนังสือภาษาไทยในห้องเรียน และการแสดงผลงานทางภาษาไทยของนักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็น

เห็นว่า โรงเรียนได้ให้ความสนใจต่อการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นอย่างดี ส่วนเทคนิคหรือวิธีสอนที่ได้แนะนำหรือสนับสนุนให้ครูภาษาไทยใช้ในการเรียนการสอนเป็นได้แก่ การแบ่งกลุ่มทำงาน ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525:99) จิรภา ลิ้มป์เลิศเสถียร (2528:97) สิรีอาภา ขำเลิศ (2530:91) สมาลี เกียรติทอง (2531:139) และณฤมล สนั่นเครื่อง (2532:116) ที่พบตรงกันว่า วิธีสอนที่ครูภาษาไทยใช้กันมากได้แก่ การแบ่งกลุ่มทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการและครูภาษาไทยเห็นว่า การแบ่งกลุ่มทำงาน เป็นวิธีการที่นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ตามต้องการแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ ฝึกความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีในกลุ่ม ฝึกความรับผิดชอบ และความมีวินัยในตนเองเป็นอย่างดี ส่วนผลการวิจัยที่ได้พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ ได้แก่ การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเมื่อจบบทเรียน ซึ่งการทำแบบฝึกหัดเมื่อจบบทเรียนนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะจะช่วยในการทบทวนความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ยังช่วยในการแก้ไขความเข้าใจของนักเรียนบางคนที่ยังไม่ชัดเจนหรือไม่ตรงประเด็น ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ปัญหาการใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมแล้วครูภาษาไทยประสบกับปัญหาการใช้วิธีสอนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงเพ็ญ เป็ล่งปลั่ง (2529:127) ที่พบว่าครูภาษาไทยมีปัญหาด้านวิธีสอนน้อยทุกประเด็น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าวิธีสอนที่เป็นปัญหาในระดับมาก ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ กอสุวรรณ (2523:57) จิรภา ลิ้มป์เลิศเสถียร (2527:97) และพวงเพ็ญ เป็ล่งปลั่ง (2529:134) ที่พบว่า วิธีสอนที่ครูภาษาไทยนำมาใช้น้อย ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูภาษาไทยประสบกับความยุ่งยากในการใช้บทบาทสมมติมากกว่าวิธีสอนแบบอื่น ๆ โดยอาจจะเกิดความยุ่งยากในการเตรียมการสอน เวลาไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม นักเรียนไม่กล้าแสดงออก หรือปัญหาจากตัวครูที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้วิธีสอนประเภทนี้ให้ได้ผลดี ดังที่ธีระนุช ทิพย์पाल (2531:69) และณฤมล สนั่นเครื่อง (2532:119) ที่พบว่าครูภาษาไทยไม่

ค๋อยรู้เทคนิคใหม่ ๆ เกี่ยวกับการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูภาษาไทยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดทักษะ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา จึงทำให้ประสบปัญหาดังกล่าวในระดับมาก และจากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการพบว่า การจัดหาเอกสารเกี่ยวกับวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ตลอดจนการจัดส่งครุเข้าอบรม สัมมนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยเฉพาะยังไม่ทั่วถึงเพียงพอ

3. สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอน

3.1 สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า วิธีการที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่สนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ การส่งเสริมให้เข้ารับการอบรม สัมมนาด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำเนา เนื้อทอง (2533:199) ที่พบว่าครูภาษาไทยส่วนใหญ่หาความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยการเข้ารับการอบรมการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการเอาใจใส่ต่อการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โดยการกระตุ้นให้ครูได้ผลิตและใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน อันจะส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ศรีสุดา จรรย์กุล (2525:11-12) กล่าวว่า "สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้อย่างรวดเร็ว ไม่ต้องอธิบายความหมายหรือวิธีการต่าง ๆ ยืดเยื้อ" ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่มีได้จัดหามาบริการและครูภาษาไทยใช้กันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวไลลักษณ์ วัฒนานนท์ (2528:56) พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:135) สิรีอาภา ขำเลิศ (2530:93) สมาลี เกียรติทอง (2531:138) เชาวน์ สุรินทร์ (2532:103) และทศรัตน์ ทับพร (2534:128) ที่พบตรงกันว่า ครูภาษาไทยใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทหนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้สื่อการเรียนการสอนมีอยู่หลายชนิด แต่การค้นหาและการใช้สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังไม่

นิยมใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทอื่นกันมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ นั้นเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง หาซื้อได้ง่าย และมีเนื้อหาสาระที่สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และประกอบกับสื่อการเรียนการสอนประเภทอื่นอาจจะหายาก ไม่สะดวกในการนำมาใช้ และทางโรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ส่วนวิธีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่มีการปฏิบัติกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การจัดซื้อวัสดุมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:128) สิรีอาภา ขำเลิศ (2530:90) ลำเนา เนื้อทอง (2533:199) และหทัยรัตน์ ทับพร (2534:128) ที่พบว่าครูภาษาไทยได้สื่อการเรียนการสอนมาจากการทำขึ้นเอง โดยจัดซื้อวัตถุดิบ จำพวกวัสดุสิ้นเปลือง เช่น กระดาษ สี กาว และผลิตด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องจากวิธีนี้เป็นวิธีที่สะดวกและประหยัด ครูภาษาไทยสามารถจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่จะสอนได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดทำสื่อการเรียนการสอนสามารถจัดทำได้เฉพาะสื่อการเรียนการสอนบางประเภทเท่านั้นและจำเป็นต้องอาศัยทักษะ ความสามารถโดยเฉพาะของครู ที่จะทำสื่อการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นนั้นมีความสวยงาม น่าสนใจ หรือเป็นสื่อที่มีคุณค่าได้ ซึ่งในกรณีนี้ครูภาษาไทยอาจจะขอความร่วมมือกับบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ครูภาษาไทยมีสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามต้องการได้

3.2 ปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอน

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วพบว่าครูภาษาไทยประสบปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สื่อการเรียนการสอนที่ครูภาษาไทยประสบอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การขาดงบประมาณในการจัดซื้อหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชรินทร์ นีรัมย์ขาว (2522:67) ประสม นนทสุวรรณ (2524:120) อีระนุช ทิปะपाल (2531:69) กนกรัตน์ มาระโกชน์ (2533:70) สุนดี จันทรดวง (2533:146) นิลขวัญ ขวัญเมือง (2534:194) รุ่งฤดี วิเศษนคร (2534:179) และหทัยรัตน์ ทับพร (2534:139) ที่พบตรงกันว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ครูภาษาไทยพบมากที่สุด ได้แก่

การขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน และจากการประเมินผลโครงการนำร่อง ขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า ด้านงบประมาณที่ได้รับเป็นไปอย่างล่าช้า และมีจำนวนไม่ เพียงพอใช้จ่ายในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาการขาดเงินงบประมาณเป็น ปัญหาหลักที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบอยู่ และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ให้ลุล่วงไปได้ ผู้วิจัยมี ความเห็นว่า ครูภาษาไทยสามารถหลีกเลี่ยงปัญหานี้ได้โดยการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้เอง โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น หรือวัสดุธรรมชาติมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน หรืออาจใช้สื่อการ เรียนการสอนประเภทวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงละคร การใช้เกมและเพลงประกอบ การสอน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จได้อย่างดีเช่นกัน และผลการ วิจัยที่พบว่า สื่อการเรียนการสอนที่ครูภาษาไทยประสบปัญหาในระดับมากที่สุด ได้แก่ ภาพยนตร์ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของจรัญ เกษมสายชนม์ (2531:91) อธิระนุช ทีปะपाल (2531:78) อธิระชล จันทร์ทอง (2533:74) และรุ่งฤดี วิเศษนคร (2534:179) ที่พบว่า ครูภาษาไทย ประสบปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทภาพยนตร์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ และเครื่องฉาย สไลด์ และมีการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทนี้กันน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นสื่อการ เรียนการสอนที่มีราคาแพง ต้องใช้ครูที่มีความรู้ ความชำนาญด้านการใช้สื่อประเภทดังกล่าวโดย เฉพาะ ประกอบกับอาจจะประสบความยุ่งยากในการเตรียมการใช้มากกว่าการใช้สื่อการเรียน การสอนประเภทอื่น ๆ

4. สภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียน

4.1 สภาพการวัดและการประเมินผลการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ได้ใช้ในการ ส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่ การจัดหา ตำรา หรือเอกสารความรู้ด้านการวัดและประเมินผลให้ครูได้ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำเนา เนื้อทอง (2533:213) ที่พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ช่วยเหลือครูภาษาไทยในด้านการวัด และประเมินผลการเรียนโดยจัดหาเอกสาร ระเบียบ หรือคู่มือปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ให้ครูศึกษา สาเหตุที่พบว่าผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการใช้วิธีดังกล่าว อาจเนื่องมาจากเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก ทั้งนี้ได้มีหน่วยงานของกรมวิชาการและหน่วยงานอื่น ๆ ได้จัดทำเอกสารและคู่มือการวัดและประเมินผลการเรียนแจกจ่ายให้กับทางโรงเรียนอยู่แล้ว ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการจึงมีหน้าที่จัดหา รวบรวมและให้คำแนะนำการใช้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูอย่างทั่วถึง ส่วนการวิจัยที่พบว่า ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ได้ร่วมมือกันดำเนินงานเพื่อให้การวัดและประเมินผลเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งกลุ่ม ซึ่งเป็นผลให้การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าครูภาษาไทยหรือโรงเรียนเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ด้วยตนเอง และจากผลการวิจัยที่พบว่า วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนที่ครูภาษาไทยใช้กันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การทดสอบย่อย ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปองจิต อ่อนเผ่า (2522:94) สุนดี จันทรดวง (2533:146) และสำเนา เนื้อทอง (2533:200) ที่พบว่า ครูภาษาไทยเห็นด้วยมากกับการจัดให้มีการทดสอบย่อยบ่อย ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทดสอบย่อยนั้นเป็นวิธีการการวัดและประเมินผลที่ทำให้ นักเรียนได้ทราบถึงผลการเรียนของตนอย่างรวดเร็ว และได้ปรับปรุงตนเองได้ในทันที ส่วนครูผู้สอนเองก็ได้ทราบผลการสอนของตนเอง และได้ทราบความสามารถของนักเรียนเพื่อการจัดการสอนซ่อมเสริมหรือการแก้ไขข้อบกพร่องได้ตรงจุดยิ่งขึ้น

4.2 ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียน

จากการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมแล้วครูภาษาไทยประสบปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:129) ที่พบว่าครูภาษาไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนน้อยมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนที่ครูภาษาไทยประสบในระดับมาก ได้แก่ มีความยุ่งยากในการสร้างเครื่องมือวัดผลให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของปองจิต อ่อนเผ่า (2522:96) พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:139) สุมาลี เกียรติทอง (2531:149) นฤมล สนั่นเครื่อง (2532:119) สุนดี จันทรดวง (2533:147) และรุ่งฤดี

วิเศษนคร (2534:187) ที่พบปัญหาตรงกันว่า ครูภาษาไทยไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลให้ครอบคลุมรายละเอียดของจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ครบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูภาษาไทยส่วนใหญ่ แม้ว่าจะได้ศึกษาด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาในสถาบันการศึกษามาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีพื้นฐานความรู้ในการสร้างเครื่องมือวัดผลไม่เพียงพอ หรืออาจจะไม่ได้นำความรู้ไปใช้เท่าที่ควร ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูภาษาไทยควรรหาโอกาสเข้าประชุม อบรมด้านการสร้างเครื่องมือ การวัดผล เพื่อเพิ่มพูนทักษะของตนเองให้ดีขึ้น และโรงเรียนควรจัดหาหรือจัดทำข้อสอบมาตรฐาน วิชาภาษาไทย เพื่อให้ครูได้นำไปใช้ในการวัดและประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์

5. สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

5.1 สภาพการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านการเป็นที่ปรึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร แสดงให้เห็นว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิชาภาษาไทยเป็นอย่างดี โดยมีส่วนในการรับรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ อันจะเป็นผลให้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี สำหรับหลักในการวางแผนและดำเนินงานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยที่พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีการให้ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนและดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:129) และหทัยรัตน์ ทับพร (2534:129) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของครูภาษาไทยที่มีการปฏิบัติมาก ได้แก่ ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผน และดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูภาษาไทยเห็นว่าวิธีการนี้จะช่วยให้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยดี นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีบทบาทร่วมกับครูในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการฝึกให้นักเรียนเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูภาษาไทยได้จัดกันมากและนักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ

สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันสุนทรภู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานของพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529:119) เชาวน์ สุรินทร์ (2532:101) และหทัยรัตน์ ทับพร (2534:129) ที่พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูภาษาไทยจัดขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การจัดงานสัปดาห์วรรณคดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวันสำคัญ มักจะมีการจัดกิจกรรมหลากหลายประเภทที่ให้ความรู้ทางวิชาการและความสนุกสนานเพลิดเพลินไปในเวลาเดียวกัน ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม จึงได้รับความสนใจเป็นพิเศษดังกล่าว

5.2 ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากผลการวิจัยที่พบว่า เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูภาษาไทยประสบกับปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับมากในเรื่อง การขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติ ชัชวาลกิจ (2526:67) เชาวน์ สุรินทร์ (2532:112) นฤมล สนั่นเครื่อง (2532:119) รุ่งฤดี วิเศษนคร (2534:182) และหทัยรัตน์ ทับพร (2534:132) ที่พบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดทำโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน ซึ่งปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูภาษาไทยสามารถหลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีค่าใช้จ่ายน้อยหรือไม่มีค่าใช้จ่ายเลย เช่น การแข่งขัน การพูด การอ่าน และการเขียน การแข่งขันตอบปัญหาภาษาไทย เป็นต้น และจากผลการวิจัยที่พบว่า ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูภาษาไทยประสบปัญหาในการจัดระดับมาก ได้แก่ การจัดทำวารสารหรือเอกสารเผยแพร่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ต้องอาศัยบุคลากรหลายฝ่ายในการจัดทำ และต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมหรือปฏิบัติมาก ซึ่งนับเป็นปัญหาสำคัญสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานที่กำลังประสบปัญหาการขาดงบประมาณและขาดอัตรากำลังบุคลากรอยู่ในระดับมาก จึงทำให้พบว่าครูภาษาไทยประสบปัญหาการจัดทำวารสารหรือเอกสารเผยแพร่ในระดับมากดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ชั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11 มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

1. ควรจะเปิดรับบรรจุบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยระบุวิชาเอกเฉพาะ เพื่อจะได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามที่ต้องการและควรดำเนินการให้บุคลากรทุกคนได้สอนในวิชาที่ตนสำเร็จการศึกษามาโดยตรง
2. ควรจัดหา หรือจัดทำเอกสารความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยออกเผยแพร่เพื่อให้ครูภาษาไทยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้ศึกษาอย่างพอเพียง โดยเน้นการให้ความรู้ในด้านการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร การใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นหลัก
3. ควรจัดอบรม สัมมนาให้แก่ผู้บริหารและครูภาษาไทยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มสมรรถภาพในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น
4. ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาการเรียนการสอน การปรับปรุงอาคารสถานที่ และการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปใช้พัฒนาโรงเรียนได้โดยสะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

1. ควรจัดบุคลากรเพื่อเข้าสอนวิชาภาษาไทย โดยคำนึงถึงวุฒิการศึกษาทางภาษาไทยเป็นหลัก หรือถ้ามีความจำเป็นต้องใช้ครูที่ไม่มีวุฒิทางภาษาไทยก็ควรจะสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม

สัมมนาทางการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาทักษะทางการสอนให้ดีขึ้น

2. ควรจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรทุกประเภท ได้แก่ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น คู่มือหลักสูตร คู่มือครูประกอบการสอน แผนการสอน หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด และแบบฝึกทักษะ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูภาษาไทยได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มากที่สุด
3. ควรให้คำปรึกษา แนะนำ และดูแลเอาใจใส่การปฏิบัติงานของครูภาษาไทยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจที่ดี
4. ควรจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับครูภาษาไทย

1. ควรศึกษาหลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียน รวมทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชาให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรจัดทำแผนการสอน และเตรียมการสอนล่วงหน้าทุกครั้งที่จะเข้าสอน โดยการศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร และหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่น ๆ
3. ควรศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการสอนวิชาภาษาไทยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้นำความรู้ไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้น่าสนใจยิ่งขึ้น
4. ควรหาโอกาสเข้ารับการอบรม สัมมนา การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยทั้งในด้านการใช้หลักสูตร การใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้ครบทุกด้าน
5. ควรหาโอกาสในการไปศึกษาคูงาน หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีชื่อเสียงทางด้านการเรียนการสอนภาษาไทย ดีเด่น และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. ควรมีการศึกษานวัตกรรมการสอนของครูภาษาไทยที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาไทย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษาอื่น ๆ